

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO
Z MESEČNO PRILOGO „NAŠ DOM“

Izhaja vsako sredo.
Cene: Letno Din 32.—, polletno
Din 16.—, četrtletno Din 9.—, ino-
zemstvo Din 64.—
Poštno-čekovni rač. 10.803.

Uredništvo in upravništvo: Maribor, Koroška c. 5.
Telefon 2113

Cene inseratov: cela stran
Din 2000.—, pol strani Din 1000.—,
četrt strani Din 500.—, 1/8 strani
Din 250.—, 1/16 strani Din 125.—,
Mali oglasi vsaka beseda Din 1.20.

Vprašanje Podonavja.

Gospodarski položaj posameznih držav v Evropi postaja slabši od meseca do meseca. Početkom tega meseca je finančni odbor Zveze narodov izdal poročilo o gospodarskem in finančnem položaju Avstrije, Madžarske, Bolgarije in Grčije. Poročilo so sestavili strokovnjaki, ki so jih poslale francoska, angleška, ameriška, nemška, nizozemska, japonska in čehoslovaška vlada. V poročilu se ugotavlja, da je Madžarska pred finančnim propadom, ker ne more več plačati obresti za zunanje dolgove. Isti je položaj Avstrije, ista usoda sedaj preti Bolgariji in Grčiji. Če je nekaj kakšna država prišla v položaj, da ni mogla več plačevati svojih obveznosti za dolgove, najete v inozemstvu, se je tak položaj označil z besedo: bankrot. Dandanašnji se takšno stanje imenuje z milejšo besedo: moratorij, to je, odlog plačila obveznosti.

Spričo takšne situacije (položaja) so tisti finančni krogi, ki so tem državam, zlasti pa Avstriji in Madžarski dali posojila, postali nervozni. Začeli so se bati za svoja posojila, ki so sedaj postala »mrtva«. To vprašanje postavlja zlasti londonske banke, ki imajo svoj denar naložen v obdonavskih državah. Izjavljajo, da jim preti polom, ako ne pridejo do svojega denarja. V tem je tudi eden izmed razlogov, zakaj se sedanja vlada Anglije zadnji čas tako zanima za Podonavje in za ozdravljenje njegovega gospodarskega stanja. Če se obdonavske države ne bodo gospodarsko ojačile, da bi mogle plačevati redno svoje obveznosti, bi bile banke prisiljene, čez svoje terjatve napram njim napraviti križ. S tem pa ni rečeno, da bi tudi ozir na gospodarsko stanje v teh državah in na gospodarske in politične razmere v Evropi ne bil somerodajen za sedanje težnje in poskuse za ozdravljenje Podonavja.

Francoski ministrski predsednik Tardieu je mož velike dejavnosti. Kot zunanji minister Francije je prevzel od velikega svojega prednika Brianda idejo Panevrope = splošne evropske vzajemnosti in evropskega sodelovanja. Oživotvoriti se pa ta ideja ne da kar v celoti, potrebno je delno njeno uresničenje, in takšno delno uresničenje je Gospodarsko Podonavje = sporazum in sodelovanje obdonavskih držav za medsebojno gospodarsko ozdravljenje in okrepitev. Za to dejo je Tardieu razvil obširno propagando (razširjevalno agitacijo) v javnosti ter se potrudil dobiti pristanek angleške vlade. Početkom

preteklega tedna je bil v Londonu, kjer se je razgovarjal z angleškim ministrskim predsednikom Macdonaldom. Med obema državnikoma je bil dosežen načelen sporazum.

Preteklo sredo je bila nato otvorjena v Londonu konferenca zastopnikov Anglije, Francije, Nemčije in Italije, ki je razpravljala o istem predmetu, o katerem sta se dogovarjala in sporazumela Macdonald in Tardieu. Ne gre toliko za načelo, kakor pa za njegovo dejansko izvršitev. Nemčija ima v tem oziru druge poglede na rešitev tega vprašanja nego Francija, ker je v bližnjem sosesstvu z obdonavskimi državami. Italijo vodijo poleg gospodarskih tudi politični vidiki. Poleg tega se morajo vse štiri velesile odreči pravici največjih ugodnosti in dovoliti obdonavskim državam prednostne carine brez vsakršne protidajatve. Je pa to precej trd oreh. Potrebna je tudi finančna pomoč obdonavskim državam, ki naj bi jo dale predvsem Anglija in Francija.

Vsled stališča, ki ga je na konferenci štirih velesil zavzela Nemčija, ta konferenca ni dosegla zaželjenega uspeha. Nemčiji zveza obdonavskih držav, četudi samo v gospodarske svrhe, ni po godu. Ona še ni opustila misli, da pridruži sebi popolnoma Avstrijo ter potom nje širi in utrdi svoj upliv na jug in vzhod. Na londonski konferenci pa je svoje odklonilno stališče opravičeva-

Francoski ministrski predsednik Tardieu (levo) na obisku pri angleškem predsedniku vlade Macdonaldu (desno).

la kajpada samo z gospodarskimi razlogi, češ, da bi Gospodarsko Podonavje se zaprlo proti nemškemu uvozu. Zato Nemčija ne more priznati prednostnih carin, ki bi si jih med seboj dovolile obdonavske države, marveč vztraja na dosežanju določbi največjih ugodnosti, po kateri postane tudi Nemčija deležna ugodnosti prednostnih carin. Italija ni po svojem zastopniku v Londonu veliko govorila, pač pa je dejansko podpivala Nemčijo. Tako se je konferenca razšla; ne da bi se dosegel sporazum velesil v tem velevažnem vprašanju, od kojega rešitve je odvisna gospodarska usoda srednje Evrope. S tem pa je tudi, kakor je izjavil Macdonald, vprašanje finančne pomoči obdonavskim državam odloženo. Ker začenja v Ženevi zborovati svet Zveze narodov ter bo tudi razorožitvena konferenca obnovila svojo razpravo, bodo v Ženevi navzoči tudi zastopniki obdonavskih držav. Dana bo tem zastopnikom prilika, da stopijo v direktno zvezo z zastopniki velesil ter tako skušajo doseči to, o čemer se v Londonu velesile niso mogle sporazumeti.

Banovinski proračun.

Banovinski proračuni za 1932-33 so odobreni in znašajo 884.1 milj. v primeri s sedanjimi 1015.2 milj. Din. Predložena je bila vsota 1117.3 milj., pa je bila zmanjšana: savska banovina od 235.9 na 200.5 milj., vrbaska od 53.9 na 36.4, drinska od 107.8 na 87.2, donavska od 179.8 na 87.2, zetska od 66.6 na 58.2, moravska od 66.3 na 49.3, primorska od 73.1 na 43.1 milj. Proračun dravske banovine je bil znižan od 170.5 na 147.5 milj. Doklade na vse neposredne davke so naslednje: savska 23% (zdravstvena 8), vrbaska 25, drinska 20% (cestarska 5), donavska 15, zetska 25, moravska 20 in primorska 25%, dravska 35%, cestarska doklada 25%, zdravstvena pa 10%. Dravska banovina ima torej razmeroma najvišje doklade. Z odobritvijo cestne doklade je tudi rešeno vprašanje maksimiranja cestnih doklad v posameznih srezih. Odslej bodo sreski cestni odbori smeli samostojno pobirati sresko cestno doklado le do maksimalne višine 20%, dočim bo banovina iz banovinske nadomestne cestne doklade dajala prispevke za višje izdatke.

Med dohodki dravske banovine je črtan državni prispevek, ki je po proračunu za leto 1931/32 znašal 11.9 milijona Din. Donos banovinskih doklad je predviden v višini 50.2 milijona Din, troša-

rine so vnešene z 41.3 milijona Din, banovinske davščine in takse z 9.9 milijona Din, prispevek avtobusnih podjetij in odkupnina za osebno delo z 2.5 milijona in razni dohodki s 6.4 milijona dinarjev.

Donos posameznih važnejših davščin je predviden z naslednjimi zneski (v milijonih Din): 35% splošna doklada 26.0, 25% nadomestna doklada 18.75, 10% zdravstvena doklada 5.4, trošarina na alkoholne pijače 31.5, trošarina na bencin 3.5, trošarina na premog 2.3, trošarina na električno energijo 1.5, 1% taksa od prenosa nepremičnin 3.3, 50% doklada k dopolnilni prenosni taksi 1.4, davščina na motorna vozila 1.5, taksa na živinske potne liste 0.65, taksa na lovske karte 0.5, taksa na lovišča in ribolove 0.5, davščina na šmarnico 0.3, prispevek avtobusnih podjetij 1.5, odkupnina za osebno delo 1.0 in nepobrane terjatve iz prejšnjih let 4.0.

Kar se tiče banovinskih davščin, je treba pripomniti, da je davščina na plesne prireditve spremenjena v toliko, da se najvišja taksa od 300 Din za prireditve plača samo v območju ljubljanske policijske uprave, v mestih z nad 5000 prebivalci in v kopališčih. Doslej se je ta najvišja taksa plačevala v vseh mestih, ne glede na število prebivalcev. V mestih, ki imajo manj kakor 5000 prebivalcev, se plača taksa od 200 Din, kakor doslej samo v trgih. V enakem smislu je spremenjen tudi način pobiranja takse za podaljšanje policijske ure, 50 odstotna doklada na državno veselico takso in 4 odstotna taksa na kinematografske vstopnice ostaneta nespremenjeni.

Banovinska taksa na sečno gozdov se pobira v enaki izmeri, kakor doslej. Dodana je le nova določba, da se stavni les (trami, deske, plohi itd.) po tem pravilniku ne smatra za dokončani industrijski izdelek.

Na novo je urejena banovinska trošarina na umetne brezalkoholne pijače, ki se pobira v obliki trošarine na ogljikovo kislino v višini 10 Din na kg. Na ostalo brezalkoholno pijačo se plača kakor doslej 10 par od vsakega decilitra. Davščina na šmarnico se poveča od 10 do 15 par od trsa. Enoodstotna taksa od prenosa nepremičnin ostane nespremenjena. Davek od tovorov, ki se nakladajo in razkladajo za prevoz z železnico in ki je bil predviden v višini 20 do 50 par za 100 kg, ni bil potrjen ter odpade.

V NAŠI DRŽAVI.

Predsednik vlade in zunanji minister dr. Voja Marinkovič je odpotoval v inozemstvo. Za dobo odsotnosti ga bo nadomestoval kot zastopnik predsednika ministrskega sveta in zunanjega ministra g. Ivan Pucelj, minister za socialno politiko in narodno zdravje.

Zaščita kmeta. Narodni skupščini in

ZA NEGOVANJE TELESA

za jačanje udov in zaščito pred obohlenjem, je Fellerjev Elsafluid priznano domače sredstvo in kozmetikum, že 35 let splošno priljubljen. Poskusna steklenica 6 Din, dvojna steklenica 9 Din povsod. Po pošti 9 poskusnih ali 6 dvojnih ali 2 velike specialne steklenice 62 Din brez daljnih stroškov pri lekarnarju Eugen V. Feller, Stubica Donja, Elsatrg 341, Savska banovina

senatu je predložen zakonski načrt o zaščiti kmeta in o ustavitvi izvršbe nad kmetijskimi premičninami in nepremičninami za dobo, dokler ne bo izglasovan od skupščine celokupni zaščitni zakon. Po omenjenem predlogu se ustavijo vse izvršbe na nepremičnine in premičnine kmetijskega imetja. Mišljene so izvršbe, ki so že v teku, one izvršbe pa, ki so že izvršene, se odložijo do dneva, ko bo izglasovan zakon o spremembi kmetijskih dolgov. Vse prisilne javne prodaje in javne dražbe na premičnine in nepremičnine, ki so bile izvršene po dnevu, ko je bil ta zakon uzakonjen, se razveljavijo. Kupci so dolžni vrniti kupljeno kmetu proti 6% obrestim od dneva, ko je kupec plačal kupnino. Ako je kupec prodal kupnino, potem je dolžan, da nadoknadi kmetu vrednost kupljenih predmetov; kmet pa mora plačati za denarne obveznosti, ki so bile odložene 6% letne obresti od dneva, ko je bila proti njemu vložena tožba. Razveljavlja se pa vsaka druga obrestna višina, ki je bila sodnim potom določena ali zasebno dogovorjena. Ako dovoli upnik prostovoljno odložitev plačilnih obveznosti, predno je bila vložena tožba, lahko dogovorno s kmetom-dolžnikom zahteva na leto obresti do največ 10%. Denarni zavodi, ki sprejemajo hranilne vloge, morajo vračati za dobo, dokler prepoved izvršbe traja, samo 30% od svojih vlog, in sicer v enakih mesečnih obrokih. Ako bi katerikoli zavod ne bil v stanju, da izpolni svoje obveznosti, ali bi drugače prišel v denarne težave, toda bi se izkazalo pri njegovi bilanci, da so njegova aktiva višja kakor njegova pasiva, potem ministrski svet na predlog trgovskega ministra lahko izda za vsak posamezni slučaj uredbo, v kateri bodo določeni roki za izplačevanje vlog in drugih zahtev, kakor tudi vse druge mere za sigurnost vlog, s katerimi bi se predpisala reorganizacija tega zavoda v omenjenem cilju. Trgovinski minister se pooblašča, da tak denarni zavod in celokupno poslovanje stavi pod stalno nadzorstvo potom svojega lastnega ministrskega komisarja. Kot kmete je smatrati v smislu tega zakona tiste, ki obdelujejo zemljo sami ali s pomočjo svojih članov družin, katerih obdavčeni dohodki izvirajo pretežno iz poljedelstva. Velikost njihovega posestva ne sme presegati 50 ha obdelane zemlje, odnosno pri zadržgah 100 ha obdelane zemlje. Potrebna potrdila bodo izdajale občinske oblasti. Za kmete se smatrajo tudi osebe, ki se zaradi bolezni in drugih tehtnih razlogov ne morejo odkloniti, ki s pomočjo drugih oseb obdelujejo svojo zemljo in če imajo mladoletne otroke za časa trajanja njihove mladoletnosti.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Hindenburg zopet predsednik nemške republike. Pri ponovnih volitvah v nedeljo, dne 10. aprila je bil Hindenburg zopet izvoljen za predsednika nemške republike. Hindenburg je dobil 19,359.642 glasov, fašist Hitler je dobil 13,417.460 glasov, komunist Thälmann pa 3,706.388 glasov.

Na Bolgarskem je pričelo proračunsko leto 1. aprila, a zbornica še niti ni razpravljala o proračunu. Ta zakasnitev je predvsem posledica dejstva, da so morali državni proračun spraviti v sklad z nasveti finančnega odbora Društva narodov, na katerega se je bolgarska vlada sklicevala zaradi plačilnih olajšav. Finančni odbor je tedaj nasvetoval čim večjo proračunsko štednjo, odločitev o olajšavah pa bo padla sredi tega meseca. Razprava o novem proračunu se bo zato pričela v sobranju šele 20. aprila. Bolgarski parlament se bori, da bi bil uzakonjen zakon o zaščiti kmetov.

Iz daljnega vzhoda. Med zastopniki Kitajske in Japonske je bil dosežen sporazum glede črte, do katere se naj umaknejo japonske čete, čakajoče trenutka, kedaj se bodo vkrcale v domovino. Japonska vlada še ni določila dneva, kedaj naj zapustijo japonske čete Šanghaj do zadnjega moža. — Rusi so zbrali vzdolž mandžurske meje 170.000 mož vojske. Vrhovni poveljnik je znani general Blücher. Z vso naglico utrjujejo sovjeti mejo in so spravili na vzhod vsa druga moderna vojna sredstva. Razmerje med Rusijo in Japonsko je precej napeto. — Angleži nočejo priznati od Japoncev osnovane nove mandžurske države.

Briand je hotel umreti kot katoličan.

Slavni franc. minister Briand, ki je umrl pretekli mesec, je bil svojčas kot poslanec v parlamentu poročevalec in branitelj zakona o ločitvi države od Cerkve. Zato je bil izobčen iz Cerkve. Pozneje je spoznal, da je ta zakon slab in krivičen, ter se je sporazumno s Sveto stolico — rimskim papežem — trudil, da je parlament sprejel zakon o škofijskih zvezah. Tisti dan, ko je bil tozadevni zakon sprejet, je bilo njegovo izobčenje iz Cerkve ukinjeno. Briand se je prepričal, kakor piše vaticansko glasilo »Osservatore Romano«, da je zakon o ločitvi države od Cerkve bil nesrečen plod sovraštva proti Cerkvi ter da je na kvar ne samo Cerkvi, marveč tudi državi. Zato je sam katoličane opominjal, da predlagajo v parlamentu zakone, ki naj določbe ločitvenega zakona omilijo ter naj ustvarijo stanje strpljivosti med državo in Cerkvijo. Zadnji čas svojega življenja je vedno bolj čutil moč in lepoto verske misli in veliko poslanstvo Cerkve. Ko je bil z ministrskim predsednikom Lavalom preteklo jesen v Berlinu, se je razgovarjal z berlin-